

ČETNICKÉ ČTYŘLÍSTKY

MICHAL DLOUHÝ

PRAGO/LINE

MICHAL DLOUHÝ

ČETNICKÉ ČTYŘLÍSTKY

Praha 2014
Nakladatelství Jindřich Kraus - PRAGOLINE

© JUDr. Michal Dlouhý 2014
© Nakladatelství Jindřich Kraus - PRAGOLINE 2014
ISBN 978-80-87872-81-9

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

není náhodou, že se Poštovní spořitelna stala hrdou patronkou této knížky. Nejen, že část kriminalistických povídek je věnována případům přímo se dotýkajících právě Poštovní spořitelny, ale důvodů je daleko více.

Poštovní spořitelna byla, již od svého založení v roce 1883, koncipována jako spořitelní ústav pro nejširší veřejnost. Zatímco státní zřízení i politické poměry se měnily, Poštovní spořitelna zůstávala a nadále zůstává bankovním domem, který je svým klientům na blízku a vždy po ruce. Podobně také četnictvo vzniklo z potřeby chránit a sloužit všude tam, kde bylo potřeba. Četníci působili po celé republice, zatímco státní policie pouze v některých velkých městech.

Poštovní spořitelna vždy byla průkopníkem nových postupů, které vedly ke zlepšení služeb pro klienty. Jako první například zavedla vkladní knížky s celorepublikovou platností. Četníci úspěšně bojovali se zločinem zejména díky své vynalézavosti a zcela novým a na svou dobu velmi pokrokovým metodám. Na jedné straně tedy stál finanční ústav, který svým úspěchem magneticky přitahoval nekalé živly toužící po rychlém zbohatnutí. A mezi těmito, s nadsázkou můžeme říci, válčícími stranami operovala policie a četnictvo. Bez rozvinuté sítě četnických pátracích stanic - tzv. pátraček - by bylo jen stěží možné odhalovat stále důmyslnější metody kasařů a podvodníků, pro které byl bankovní trezor odjakživa něco jako diamantový důl.

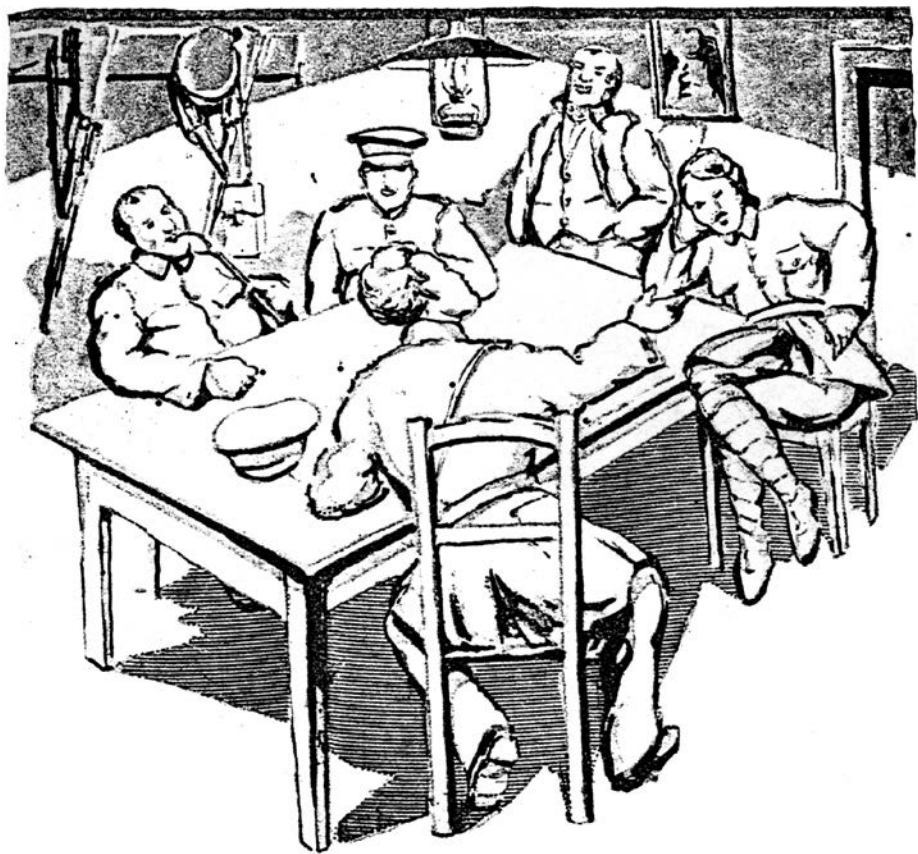
Tato knížka vzdává hold četnictvu jehož pověst neprávem velmi utrpěla za minulého režimu. Domnívám se, že ji stejně jako já přečtete jedním dechem. Místy je smutná, místy tragikomická, ale nepostrádá poučení a vtíp. Spolu s již vydanou trilogií případů z četnické pátrací služby vám podá dokonale plastický obraz o radostech a strastech, úspěších i neúspěších našeho četnictva za první republiky.

Osobně jsem velmi ráda, že se Poštovní spořitelna mohla podílet na vydání tak zajímavé publikace.

Přeji vám krásné počtení.

Ing. Vlasta Dolanská
Výkonná ředitelka Poštovní spořitelny

PÁR ŘÁDEK ÚVODEM

Četnické čtyřlístky je soubor obsahující tucet čtveřic tematicky příbuzných povídek ze života četnictva. Pomyslné čtyřlístky pojednávají z pohledu několika generací příslušníků četnického sboru či osob četnictvu blízkých o služební činnosti sboru, ale i o soukromých záležitostech jednotlivých četníků, a to ve světle pragmatických dobových předpisů. Soubor obsahuje povídky z doby od zřízení rakouského četnictva na území Čech, Moravy a Slezska v roce 1849 a z území Slovenska a Podkarpatské Rusi, kde bylo po rakouském vzoru četnictvo zavedeno v letech 1919-1920 namísto uherského četnictva, až do okupace samostatného československého státu v roce 1939.

Vojensky organizované četnictvo bylo ubytováno v četnických kasárnách, za jejichž zdmi se odehrává většina ze čtyřlístků.

Kasární předpis stanovil, že kasárny nemají se zpravidla najímati v domech, v nichž se provozuje živnost hostinská nebo výčepnická, rovněž neměly být najímány tam, kde by bylo četnictvo obtěžováno přílišným hlukem apod. Přitom bylo přihlíženo k tomu, aby tam byl pokud možno i byt pro velitele a zahrada, kterou by mohlo četnictvo používat. Nebylo opomenuto ani donášení pitné vody či ubytování kuchařek a posluhovaček.

Uvedený předpis rovněž dopodrobna stanovil přísný režim života v kasárnách, za který odpovídal představený stanice či velitelství v kasárnách ubytovaného. Svědčí o tom několik následujících citací. *Zpívají a hrátí na hudební nástroje apod. smí se v místnostech kasáren pouze mimo úřední hodiny a nejdéle do 22. hod. Pořádání pitky a hluchné zábavy v kasárnách jest zakázáno i tehdy, když by se jich účastnili jen příslušníci četnictva.*

Jedno z dalších ustanovení ukládalo povinnost trvalého ubytování četnických gázistů v kasárnách. *Svobodní gázisté mimo hodnostní třídu a frekventanti kursů četníků na zkoušku, hodnostních škol a kursů pro výkonné důstojníky jsou povinni bydleti v kasárnách. Výjimky jsou přípustny pouze, jde-li o vedení společné domácnosti v místě s rodinou nebo s nejbližšími příbuznými (rodiči, prarodiči, sourozenci), kteří jsou odkázáni na podporu dotčeného četníka.*

Příslušné zemské četnické velitelství vydávalo pro četnické stanice denní řád, který obsahoval zásady denního zaměstnání a vyučování četníků po dobu, kdy nebyli ve výkonné službě. Denní zaměstnání bylo zpravidla od 8. do 12. hodiny a od 14. do 18. hodiny. V neděli a o svátcích pravidelná zaměstnání nebyla. Budiček byl nejpozději hodinu před zahájením zaměstnání a večerka byla o 22. hodině. Na přípravu do služby a k odpočinku po návratu z ní platila zvláštní ustanovení.

Opuštění kasáren, nebo zdržení se mimo kasárny přes večerku muselo být vždy nahlášeno veliteli nebo jeho zástupci.

Výše uvedené potvrzuje vojenský charakter četnického sboru a řád, na němž si zakládala jak rakouská, tak i československá četnická správa. O tom, že četníci nebyli nemyslicím vykonavatelem výnosů a rozkazů, svědčí obsah knihy.

Povídky jsou zpracovány na základě skutečných událostí, za využití dobového tisku, odborné literatury a paměti nebo vzpomínek příslušníků četnictva.

Autor

POUČNÝ ROZKAZ

Počátkem září 1923 obdržely všechny četnické stanice v Čechách *Poučný rozkaz k § 52 služební instrukce*. Důvodem k vydání uvedeného rozkazu byly případy zavraždění četníků eskortovanými osobami, ke kterým došlo v poslední době.

Večer 9. února 1923 při pochůzkové službě zadržel strážmistr Josef Svoboda z četnické stanice Frýdlant nad Ostravicí ve Slezsku jemu neznámého podezřelého muže, jehož se rozhodl eskortovat za účelem zjištění totožnosti na četnickou stanici. Když odemykal dveře četnických kasáren, využil zadržený situace a chtěl utéci. Strážmistr Svoboda jej dostihl a opětovně zadržel, ale v nastalém zápase muž vytáhl z kapsy pistoli a dvěma vypálenými ranami strážmistra zastřelil. Následným pátráním soustředěného četnictva byl jako pachatel činu vypátrán a zatčen několikrát trestaný Karel Halata z Frýdlantu nad Ostravicí.

Vrchní strážmistr Josef Mages, velitel četnické stanice Pětipsy v okrese Kadaň v Čechách, zatkl spolu s podřízeným četníkem na zkoušku v rámci výkonu pátrací služby dva muže, které usvědčil ze spáchání loupežného přepadení. Během příkládání svěracích řetízků, což probíhalo s násilným odporem a zároveň s mařením služebního úkonu ze strany blízkých příbuzných zatčených, se podařilo jednomu ze zatčených v nastalé tahanici uvolnit ruku, vytáhnout z kapsy nabitý revolver a vypálit rychle za sebou čtyři rány. Jedna ze střel uvízla v nábojích v sumce na opasku a další zasáhla vrchního strážmistra Magese přímo do srdce. Ten na následky svého zranění v několika okamžicích zemřel. Vrah využil nastalého zmatku a pokusil se o útěk. Přítomný četník na zkoušku ho ihned začal pronásledovat a za použití karabiny ho lehce zranil na ruce a na břicho. Vrahovi se přesto podařilo ve tmě uprchnout. Následným usilovným pátráním byl vrah dopaden po čtyřech dnech a poté bylo zjištěno, že je vůdcem velmi početné lupičské bandy, z níž bylo prozatím zatčeno 36 osob.

Uvedené případy přiměly zemského četnického velitele generála Skorkovského vydat poučný rozkaz k poučení podřízeného četnictva v zacházení se zatčenými zločinci. Předmětné ustanovení služeb-

ní instrukce pro četnictvo mimo jiné stanovilo, že: *při eskortování budíž zadržený přísně střežen, četník eskortující zadrženého má jíti vždy přiměřeně blízko, aby ho mohl, kdyby snad chtěl uprchnouti, hned dostihnouti, a dále odkazovalo na oprávnění přiložiti svěřací řetízky. Zemský velitel kladl důraz na taktiku postupu četnictva při jednání se zločinci. V obou uvedených případech se totiž zakročujícím četníkům stala osudnou skutečnost, že neprohledali eskortovanou osobu, nemá-li u sebe nějaké nástroje nebo zbraně, které by jí mohly usnadniti útěk nebo posloužiti za zbraň. Přitom bylo mimo jiné upozorněno na fakt, že i obyčejná sůl, pepř či paprika mohou eskortovanému posloužit jako prostředek k usnadnění útěku. Rozkaz měl býti proškolen a založen spolu s ostatními poučnými rozkazy ve svazku příloh ke staniční služební knize.*

Velitel četnické stanice Hradec Králové vrchní strážmistr Oldřich Makovička zařadil na základě obdrženého rozkazu otázku zacházení se zločinci a jejich eskortování do pokračovacího výcviku podřízených četníků konaného dle denního řádu. Kromě proškolení dotyčných ustanovení služební instrukce byl na nádvoří kasáren proveden i praktický nácvik přikládání svěřacích řetízků, při kterém se postupně v roli eskortujících i eskortovaných vystřídali všichni podřízení četníci. Svůj výklad doplnil velitel stanice pro ilustraci různorodosti výkonu četnické služby případy z vlastní letité služební praxe. Svými zkušenostmi ho doplnili i někteří služebně starší podřízení.

I. Siloň

Prvním z příkladů bylo přemožení obávaného násilníka a rváče pomocí vhodné taktiky, ke kterému došlo krátce po skončení války na Kladensku, kde vrchní strážmistr sloužil jako podřízený četník.

V obvodu četnické stanice Buštěhrad bydlel jeden dělník pracující v kladenských hutích. Bloky železa roval ve válcovně jako krabičky od zápalek. Byl statné postavy a měl síly, že by jí mohl rozdávat. Jednou dokonce hodil zápasníkem z cirkusu nabízejícím 500 Kč tomu, kdo ho přemůže, až si zlomil dvě žebra. A když se poražený zápasník zdráhal vyplatit slíbenou odměnu, tak mu návdavkem ještě vyrazil několik zubů. Od té doby mu nikdo neřekl jinak než Siloň.

Siloň si obdobně jako ostatní horníci a hutníci také rád přihnul. Byl si velmi dobře vědom své přednosti, na kterou byl i náležitě hrdý, a často vyvolával hádky a rvačky. V takových případech z hostince zůstala vždy hromada střepů a třísek.

Dvoumužová četnická hlídka proti Siloňovi vůbec nic nezmohla. Na zákrok proti němu vždy muselo vyrazit celé osazenstvo buštěhradské stanice v počtu čtyř mužů. Když Siloň spatřil četníka, působilo to na něho jako červený hadr před očima býka a jeho síla se snad ještě znásobila. Rváč, několikrát trestaný pro zločin násilného vztažení ruky na osoby vrchnostenské, byl opakovaným pobytem v těžkém žaláři náležitě vyškolen. Nebránil se aktivně proti zakročujícímu četnictvu, nýbrž kladl pouze pasivní odpor.

Četnická stanice byla opět přivolána k jedné z hospodských rvaček. Nevypovokoval ji nikdo jiný než Siloň. Na místo vyrazilo pod vedením vrchního strážmistra Josefa Drse celé osazenstvo stanice. Mezi zakročujícími četníky byl i Oldřich Makovička, tehdy v hodnosti praporčíka. Po příchodu četnické hlídky v hostinci všechno rázem ztichlo a rozprchlo se a uprostřed výčepu stál mezi troskami pouze hlavní aktér – Siloň. Dal si ruce v bok a stál v bojovém postoji proti čtyřem četníkům, kteří ho mezitím obklíčili s karabinami se vztýčenými bodáky. Velitel stanice nařídil podřízeným přiložení svěracích řetízků. Tři četníci nebyli s to dát Siloňovy ruce k sobě tak, aby bylo možno řetízky přiložit. Neuposlechl ani důraznou výzvu vrchního strážmistra pronesenou ve jménu zákona.

V zájmu udržení autority četnictva na veřejnosti se pan vrchní rozhodl jednat. Jak stanoví zákon o četnictvu v § 13 o užití zbraně četníkem: *nelze-li jinak překonati odpor, směřující k zmaření jeho služebního výkonu...* a bodl Siloně bodákem do pravého stehna.

Užití zbraně, byť zbraně méně nebezpečné, rázem zmařilo pasivní odpor a zmožlo více než výzvy a síla tří četníků. Siloň vykřikl jako na frontě: *Už jímám!* Dal pokorně ruce k sobě a nechal se spoutat.

Po ošetření místním lékařem putoval Siloň do vazby okresního soudu. Choval se jako beránek. Pouze v hlavě mu zřejmě hryzaly myšlenky, co řeknou jeho druhové na to, jak potupně byl panem vrchním přemožen. Na adresu četníků totiž veřejně prohlašoval, že jsou pro lidi zbytečnou přítěží, které se on nemusí bát...

Po odpykání trestu četníky provokoval tím, že jim schválně nadcházal, ale nezdravil je. Jediný, před kým měl Siloň respekt, a to až komický, byl pan vrchní strážmistr Drs. Tomu se naopak vyhýbal s patřičnou úctou...

II. Simulant

Výše popisovaný zápas četníků se zločincem vyvolal u štábního strážmistra Josefa Koláčného vzpomínku na jím řešený případ v Ústí nad Orlicí.

Na tamní četnickou stanici, kde ještě nedávno sloužil, byl oznámen případ krádeže peněženky s 1.400 Kč v místním hotelu spáchaný ku škodě jednoho z hostů. Jelikož byl v té době sám na stanici, vydal se ihned do hotelu, aby oznámenou krádež vyšetřil.

Po příchodu na místo zjistil, že se jedná o čin neznámého pachatele. Okradeným byl úředník z cukrovaru, který celý večer seděl u jednoho stolu ve společnosti svých kolegů. Po celou dobu společnost obtěžoval neznámý muž, přisednuvší si ke stolu proti vůli ostatních.

Při důkladné prohlídce místnosti restaurace našel odcizenou peněženku i s jejím obsahem. Byla ve druhém rohu sálu schovaná za závěsem u okna. Výslechem personálu a hostů štábní strážmistr zjistil, že u stolu v těsné blízkosti místa nálezu peněženky seděl po část večera neznámý muž obtěžující okradeného a jeho přátele. Proto se rozhodl předvést jej na četnickou stanici.

Po návratu do staniční místnosti zjistil, že v době jeho nepřítomnosti se vrátil ze služby kolega strážmistr Antonín Strašil. Za přítomnosti strážmistra Strašila začal předvedeného vyslýchat. Muž jednal podrážděně a spáchání krádeže rozhodně popíral s tím, že v restauraci byl pouze krátkou dobu a nemohl se proto činu dopustit. Štábní strážmistr Koláčný nechal předvedeného na starost kolegovi Strašilovi a vrátil se zpět do hotelu, aby si ověřil údaje jím uváděné.

Strážmistr Strašil se dal s mužem do hovoru, během kterého zjistil, že dotyčný byl přes rok v ústavu choromyslných v Černovicích u Brna. Svě tvrzení doložil písemným potvrzením vydaným uvedeným ústavem a opatřeným razítkem. Strážmistra v duchu napadlo, že by tak ještě scházelo, aby předvedený dostal záchvat šílenství.